

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 543

08 Mart 2012

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-4346)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 27.02.2012 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.02.00-50441 sayılı yazısı.

Kars Milletvekili Sayın Mülkiye BİRTANE'nin tarafıma tevcih ettiği 7/4346 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

-Önerge Cevabı (2 Sayfa)

**KARS MİLLETVEKİLİ SAYIN MÜLKİYE BİRTANE'NİN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/4346)**

Sorular 1, 2:

Her kış mevsiminde ve şiddetli lodos rüzgârlarının olduğu günlerde, onlarca vatandaşımız soba zehirlenmeleri sonucu hayatını kaybediyor. Bu yıl da değişen bir şey olmadı. Yine aynı nedenden, yaşlıların ve çocukların çoğunluğunu oluşturduğu onlarca kişi hayatını kaybetti. Daha üç gün önce İskenderun'da benzer bir facia yaşandı ve Hamide Arık, kızı ve annesi soba zehirlenmesi sonucu hayatını kaybetti. Yine 9 Şubat tarihinde Gaziantep'te aynı nedenden Lütfiye Yaşar adındaki anne ve 4 çocuğu hayatını kaybetti. Aynı şekilde 28 Ocak tarihinde benzer bir olay Gaziantep'in Nizip ilçesinde yaşandı ve 5 kişi daha hayatını kaybetti. Yine Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde 27 Ocak tarihinde yaşanan soba faciasında aynı aileden 6 kişi zehirlenerek yaşamını yitirdi.

Tablo gerçekten iç karartıcı. Burada iç karartan diğer bir nokta ise, devlet yetkililerinin bu durum karşısındaki duyarsızlığı. Sanki bu facialarda kusurlu olan kişiler, hayatını kaybedenlermiş gibi bir tutum var ortada. Oysaki bu insanların ölüm sebebi sağlıklı bir ısınma olanağı bulamamalarıdır. Soba zehirlenmelerinin kurbanları varoşlardaki, gece kondu mahallelerindeki ya da yoksul ailelerin yaşadığı yerleşim alanlarındaki aileler oluyor. Ancak ilgililer bu ölümlerin durması için kılını bile kıpırdatmıyor. Bu sorun vatandaşın kendi çabaları ile başa çıkabilecekleri bir durum değildir. Yoksulluğun ve açlık sınırının giderek arttığı bu ülkede bu sorunun bir yokluk ve yoksulluk sorunu olduğunu kabul etmek lazım. Türkiye'ye her yıl tonlarca kaçak kömür girişi oluyor. Üstelik devlet tarafından dağıtılan kömürler hiç bir testten ve denetimden geçmiyor. Daha kaliteli kömür alma olanağı bulamayan ve hiç bir geliri olmayan yoksul aileler bu tür kömürleri kullanıyor. Bu nedenle soba zehirlenmelerinde, düşük kalorili, kükürt oranı yüksek ve tutuşması oldukça zor olan bu tür kömürlerin nasıl bir rol oynadığı üzerinde durulmalıdır. Devlet, bütün vatandaşlara güvenli biçimde ısınma olanağı sunamıyor ve insanlar bu yüzden canından oluyorsa, devletin burada bir kusuru olmadığı düşünülemez. Bu bağlamda;

- Soba zehirlenmelerinin sebepleri konusunda her hangi bir araştırma yapılmış mıdır?
- Zehirlenmelerin yaşandığı ailelerin hangi tür kömürleri kullandığı inceleniyor mu?
- Soba zehirlenmelerinin engellenmesi için ne tür önlemler alınması düşünülmektedir?

Cevaplar 1, 2:

Yapılan araştırmalar, soba zehirlenmelerinin kullanılan yakıtın yanması sonucu açığa çıkan karbonmonoksit gazının meteorolojik koşullar veya baca yapım teknik yanlışlıkları nedeniyle; boru-baca sistemiyle atmosfere atılamayıp ortama sızmasından kaynaklandığını göstermektedir. Soba zehirlenmelerinin çok büyük çoğunluğu soba ve baca sisteminden kaynaklandığından soba üretimi ve baca yapımı esnasında uygulanacak yöntemler son derece önemli olmaktadır. Ayrıca, burada sobanın önemi yakıtın yüksek verimle yanmasını sağlayarak kullanıcılara ekonomi sağlamasının yanında çevre kirliliğinin azaltılması açısından da önemlidir. Bu tür karbonmonoksit zehirlenmelerinin önüne geçilmesi için uyarıcı dedektörlerin kullanımının yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi de önlem olarak son derece etkili olacaktır. Diğer taraftan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yayınladığı "Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği" ile ısınma amaçlı kullanılacak yerli ve ithal kömürlerin niteliklerine ilişkin olarak belirli sınırlamalar getirilmiş olup sınır değerleri taşıyan yerli kömürler ısınma sektörüne arz edilmektedir.

Fakir ailelere dağıtılan kömürlerin test ve denetimden geçmediği konusunda önergede söz konusu edilen iddialar ise gerçeği yansıtmamaktadır. Fakir ailelere dağıtılan bu kömürlerin tamamı "Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği"nde belirtilen kriterlere uygun nitelikte kömürlerdir. TKİ Genel Müdürlüğü ocaklarından üretilen kömürlerin tamamı TKİ'nin akredite olmuş laboratuvarlarında günlük olarak yapılan analizlerle test edilmektedir. Bu kömürler, serbest piyasaya satılan kömürler ile aynı ocaklardan üretilip aynı tesislerde torbalanmaktadır. TKİ iştirakleri ile rodövanşçıların kömür sahalarından alınan kömürler için hazırlanan teknik şartnamede de kömürlerin "Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği"nde belirtilen kriterlere uygun olması zorunluluğu bulunmakta ve İl Çevre Müdürlüklerinden "uygunluk belgesi" alınmış olan üreticilerden kömür alımı yapılmamaktadır.

**KARS MİLLETVEKİLİ SAYIN MÜLKİYE BİRTANE'NİN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/4346)**

Teknik Şartnamenin ilgili maddesinde; "Satın alınan kömürlerden gerekli görüldüğü her zaman Kurum denetim elemanlarınca ve/veya ilgili Valilik-Kaymakamlıklarca görevlendirilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü elemanlarınca mühürlü numune alınabilir ve bedeli kömür temin edilen firma tarafından karşılanmak üzere bu numunelere analiz yaptırılır. Yaptırılan analiz sonuçları ile taraflar arasında imzalanan sözleşmede istenilen kömür özelliklerinin farklı olması halinde uygun olmayan kömürler sözleşmede istenilen kömür özelliklerine uygun olarak kömür temin edilen firma tarafından bedelsiz olarak değiştirilir." hükmü konularak, Valilik-Kaymakamlıklara teslim edilen kömürlerin denetlenmesine ilişkin yetki verilmiştir. Yapılan denetim ve analizler neticesinde uygun nitelikte olmayan kömürler değiştirilmekte, analiz ücreti de Yüklenici tarafından karşılanmaktadır.

Sorular 3, 4, 5:

-Kömür sobaları dışında alternatif ısınma olanaklarının sağlanması konusunda bir çalışma düşünülmekte midir?

-Son 10 yılda yıllar itibariyle soba zehirlenmesinden dolayı kaç kişi hayatını kaybetmiştir? Olayların yaşandığı iller hangileridir?

-Soba zehirlenmelerinde yaşanan ihmallerden sadece vatandaşlar mı sorumludur?

Cevaplar 3, 4, 5:

Kömür doğal gaz, petrol v.b. karbon içerikli diğer fosil yakıtlar gibi, eğer yakma sisteminde (soba, kalorifer kazanı) tam olarak yakılabilir ise CO₂ (karbondioksit), aksi halde de CO (karbonmonoksit) gazını oluşturmakta oluşan bu gazlar bacadan atılamaz ise (geri tepme gibi) ısıtılan alana sızmakta ve boğulmalar/zehirlenmeler sonucu ölümler oluşmaktadır. Bu nedenle, soba zehirlenmelerinin ana nedenini doğrudan yakıta, yani kömüre bağlamak doğru bir yaklaşım değildir. Kömür dışında, doğal gaz kullanılan ev ve işyerlerinde de zehirlenmelerin olması asıl problemin yakıttan değil, yakma sisteminden kaynaklandığının da bir göstergesidir. Bu bağlamda soba zehirlenmelerinin önüne geçebilmek için, yakıttan (kömürden) ziyade yakma sistemleri ön plana çıkmaktadır.

Ülkemizde kömür sobaları dışında doğal gaz, petrol ürünleri ve elektrikli aletler de ısınmaya yönelik yakma sistemleri olarak kullanılmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak kömür kalitesinin artırılması (kalorinin artırılması, nem, kül ve kükürt içeriğinin düşürülmesi) ve alternatif yakma sistemlerinin geliştirilerek kömürlerimizin daha hızlı ve verimli yakılmasının sağlanması için TKİ Genel Müdürlüğünde Ar-Ge çalışmaları yapılmaktadır.

Son 10 yıl içinde meydana gelen söz konusu vakalar ve illeri hususundaki istatistiki bilginin Türkiye İstatistik Kurumu, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığından sorulmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.